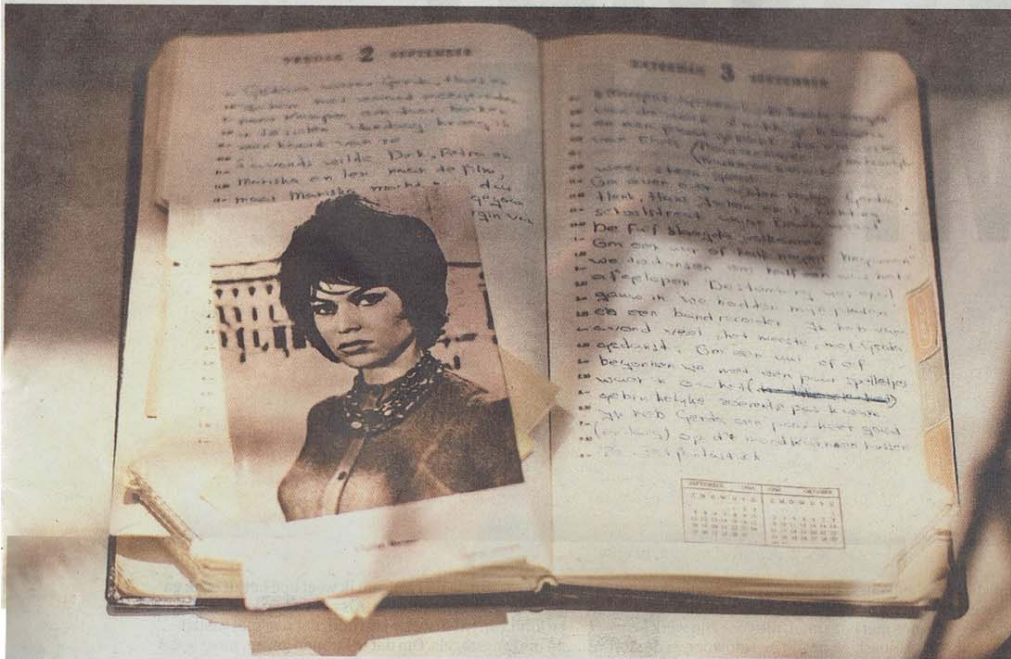

Het Nederlands Dagboekarchief van het Meertens Instituut verzamelt en beheert dagboeken, bedoeld voor onderzoek en wetenschap. Maar waarom willen mensen van hun dagboek af?

tekst MARLOES DE MOOR foto EVA PLEVIER

Anoniem dagboek, ingeleverd bij het Meertens Instituut.

Een schatkist vol levensverhalen

Tweeënzestig kilo aan levenswerk zet Hans (64) met een doffe plof neer in een tl-verlichte kamer van het Meertens Instituut op de Joan Muyskenweg in Oost. De dagboeken zijn stuk voor stuk keurig in wit papier verpakt.

Lange tijd stonden ze in onaangevoerd in een ijzeren kist bij hem thuis. Hans hield vanaf zijn 21ste dagboeken bij. "Ik schreef over van alles: militaire dienst, mijn werk als technicus bij de PTT, mijn activiteiten voor de PvdA, mijn ontwikkelingswerk in Syrië, Jemen, Jeruzalem en Pakistan. Mijn ervaringen in het Midden-Oosten bijvoorbeeld kunnen voor anderen interessant zijn. Zeker in deze tijd. En ach, het is ook een soort ijdelheid misschien."

Desondanks wil Hans liever anoniem blijven. "Mijn ex-vrouw wilde niet dat ik dagboeken bijhield en zij zal het me niet in dank afnemen dat ik ze nu beschikbaar stel." Nina Wijsbek, medewerker van het Nederlands Dagboekarchief, loopt om de vangst heen en inspecteert de pakketten. Op de witte verpakking is met balpen de datum geschreven, soms met een oog erbij getekend. "Wat betekent dat?" informeert Wijsbek. "Dat eh... is een waarschuwing voor expliciete afbeeldingen," mompelt Hans. "Pornografische afbeeldingen. Van mannen en van vrouwen," verduidelijkt hij als het stil blijft.

Als Wijsbek na zijn vertrek het papier van een van de pakketten scheurt en in een van de albums kijkt, constateert ze dat alles in spiegelschrift is geschreven. "Daar krijgen we een hele kluit aan," zegt ze met een lach.

Het Nederlands Dagboekarchief werd in 2009 opgericht door dagboekschrijvers Monica Soeting en Mirjam Nieboer. Soeting: "We raakten geïnspireerd door het dagboekarchief in Duitsland. Zo iets wilden wij ook. Al snel kregen we collecties binnen via vrienden en kennissen. Het begon op een zolderkamer. Totdat we daar zo veel dagboeken hadden staan dat we het niet meer vertrouwd vonden om ze daar te bewaren."

Vijftienhonderd dagboeken hebben nu een veilig onderkomen in het Meertens Instituut. Soeting en Nieboer zorgen met Wijsbek en Bertie van der Meij voor de acquisitie en het beheer. Vaak sturen mensen dagboeken, briefwisselingen of andere getuigenissen op per post. Soeting laat een schriftje met weerkundige waarnemin-

gen zien dat deze week binnenkwam. Op elke bladzijde heeft de eigenaar per dag summier de weersomstandigheden beschreven: 1 januari 1945 mooi weer, 2 januari dooi, bewolkt. "De inhoud van een dagboek speelt geen rol. In principe is alles geschikt, bijvoorbeeld ook dagboeken van pubers."

Op van tevoren aangekondigde inlevermiddagen – gemiddeld drie tot zes keer per jaar – kunnen mensen hun dagboek brengen. Soms gebeurt dat met trots, soms wat beschroomd of weemoedig – als een ouder die een volwassen geworden kind uitzwaait. In de deuropening verschijnt Hugo Verschoor (75) uit Maarn. "Om al mijn dagboeken hier ooit te krijgen, heb ik een aanhanger nodig," glimlacht hij.

Hij heeft ze nu dan ook niet bij zich, maar hij wil wel vast geregeld hebben dat ze hier na zijn dood een plek hebben. "Vanaf de jaren zestig hebben mijn vrouw en ik dagboeken bijgehouden over alles wat we meemaakten. We plakten die vol met bonnen van cafés en restaurants, vakantiefoto's, ansichtkaarten. En met de liefdesbrieven die we elkaar schreven." Hij is er zeker van dat zijn geadopteerde zoon er niet in geïnteresseerd is en de dagboeken na hun dood zal weggoien. "Misschien hebben ze er hier iets aan. Als ze bijvoorbeeld iets over het dagelijks leven willen onderzoeken."

Clichés doorgesproken

Iedereen die zijn dagboek afstaat, moet een contract ondertekenen. Daarmee geeft de eigenaar het Nederlands Dagboekarchief toestemming om het onderzoekers te laten lezen. Geanonimiseerd wordt het niet, en eenmaal afgestaan is afgestaan. Soeting: "Veel dagboeken bieden interessante informatie. Zo zou je aan de hand van dagboeken onderzoek kunnen doen naar pubers in de loop der tijd. We hebben een dagboek van een christelijke jongen die elke zondag twee keer naar de kerk ging. Hij schrijft zonder wroeging heel grafisch en gedetailleerd over de eerste seksuele ervaring met zijn vriendin. Dat past helemaal niet zo in het beeld van een streng gereformeerde jongen. In veel dagboeken worden clichés doorgesproken."

Het archief herbergt meer waardevolle documenten, zoals de negentiende-eeuwse memoires van de scheepsjongen Gerrit Lotgering en de plakboeken die een vrouw in 1914 bijhield over de Eerste Wereldoorlog.

De laatste bezoeker van deze inlevermiddag is Geertuida (75). Ook zij komt binnen met dozen vol dagboeknotities en briefwisselingen. "Jaren hield ik dagboeken bij, maar ik heb ook veel verscheurd, albums dichtgeplakt of genaaid. Ik heb mijn leven lang alleen gewoond en dacht: stel dat ik overlijdt, dan geef ik me wel erg bloot als mensen dit lezen."

Toch nam ze de stap om haar collectie naar het archief te brengen. "Mijn leven is veranderd sinds ik die meneer heb ontmoet," zegt ze en wijst op haar metgezel. "Ik ben nu op een punt gekomen dat ik afstand van mijn oude leven wil doen." Haar collectie bestaat onder meer uit brieven aan haar ouders en een correspondentie met een vriendin, met wie ze een liefdesrelatie had.

Een leesgroep van vrijwilligers buigt zich deze maand over het ingeleverde materiaal. Dat zal gebeuren in een serene rust. Niemand die zich vrolijk maakt over de intieme belevissen van een ander, niemand die hardop citeert. De ontboezemingen worden nauwkeurig gerangschikt op trefwoord. Een onderzoeker die meer wil weten over vrouwenliefde in de jaren zestig kan straks stuiten op Geertuida's brieven. En wie meer wil weten over Syrië zal het spiegelschrift van Hans moeten ontcijferen.

www.dagboekarchief.nl